

PANCHATANTRA

Fabels over vriendschap

Oorspronkelijke vertaling door Arthur W. Ryder

Vertaald naar het Nederlands door Rudi Jansma

AnkhHermes

INHOUD

Inleiding door Arthur W. Ryder 7

Inleiding 15

Boek 1

Het verlies van vrienden 19

Boek 2

Het verwerven van vrienden 189

INLEIDING

Arthur W. Ryder

De *Panchatantra* bevat 's werelds meest algemeen bekende verhalen. Als men vervolgens zou willen beweren dat de *Panchatantra* de béste verzameling verhalen ter wereld is, zou het moeilijk zijn het tegendeel daarvan aan te tonen. Deze bewering gebiedt de instemming van iedereen die er genoeg vanaf weet om er een oordeel over te kunnen vormen. De verhalen hebben in hun geboorteland India een wijd scala aan vormen aangenomen en hebben vervolgens als vertalingen en vertalingen van vertalingen een reis gemaakt door Perzië, Arabië en Europa. Ze verschaffen al meer dan twintig eeuwen genot aan honderden miljoenen mensen.

Omdat de verhalen die in de *Panchatantra* bijeengebracht zijn erg oud zijn en de oorspronkelijke auteurs niet meer te achterhalen, is het niet mogelijk een nauwkeurig verslag te doen van hun ontstaan. Over veel van hun geschiedenis daarna zullen we altijd wel in het duister blijven tasten. Dr. Hertel, de geleerde en nauwgezette bewerker van de tekst die de huidige vertaler gebruikt, gelooft dat het oorspronkelijke werk werd samengesteld in Kasjmir, zo'n 200 jaar voor onze jaartelling. Ook toen was echter een groot aantal van de verhalen al antiek. Vervolgens somt hij niet minder dan vijfentwintig Indiase recensies van het werk op. De door hem gebruikte tekst is van later datum, namelijk van 1199 na Christus. Het ligt niet in de bedoeling een samenvatting te geven van de geschiedenis van al die verhalen in India en ook niet van hun reis door het Nabije Oosten en Europa. Het verhaal is aantrekkelijk – wiens interesse zou niet gewekt worden als hij bijvoorbeeld hoort dat hij in dit werk kennismaat met een van de belangrijke bronnen waaruit La Fontaine zijn inspiratie putte? Toch is in dit geval, net als trouwens elders, de waarde van het werk van de 'geleerden' ietwat twijfelachtig. Het

leidt de aandacht af van waar het eigenlijk om gaat: de literatuur zelf. De onderhavige versie is niet van de hand van een geleerde, maar van het tegenovergestelde van een geleerde, een liefhebber van goede boeken, die ernaar hunkert om zo ver dat in zijn vermogen ligt op een accurate en plezierige wijze meer bekendheid te geven aan meesterwerken uit de wereldliteratuur. Hij zal daarom niet proberen om de geschiedenis van de *Panchatantra* weer te geven, maar vertellen wat de *Panchatantra* is.

De *Panchatantra* is een *niti-shastra*, dat wil zeggen een leerboek over *niti*. Het woord 'niti' betekent ruwweg 'wijze levenshouding'. De westerse beschaving moet een zekere schaamte ondergaan wanneer zij zich realiseert dat er geen volledig gelijkwaardige term bestaat in haar talen. Er zijn daarom een heleboel woorden nodig om uit te leggen wat met *niti* wordt bedoeld, hoewel het idee, als men het eenmaal begrijpt, helder, belangrijk en bevredigend is.

In de eerste plaats gaat *niti* uit van de vooronderstelling dat men de mogelijkheid als een heilige te leven heeft overwogen en vervolgens heeft verworpen. Het kan alleen door een sociaal levend individu beoefend worden en het is een bewonderenswaardige poging om de vraag te beantwoorden, hoe men het groots mogelijke plezier kan beleven aan het feit dat men deel uitmaakt van de wereld der mensen.

De negatieve grondslag ervan is zekerheid. Bijvoorbeeld, wanneer u een muis bent, moet uw woning ruimtes bevatten die voor de poten van een kat onbereikbaar zijn. Door de hele *Panchatantra* verspreid vindt men grappige verzen die de noodzaak van veiligheid onderstrepen. Deze louter negatieve grondslag van zekerheid vereist een aanzienlijke inspanning van de intelligentie, omdat we in een wereld vol gespuis leven en geen zinnig mens kan zich voorstellen dat daar verbetering in zal komen. Schurkenstreken kunnen echter wel verslagen worden, omdat ze van nature dom zijn.

Als men de nodige veiligheidsmaatregelen heeft getroffen in het bewustzijn, wordt men vervolgens geconfronteerd met de noodzaak om aan geld te komen. Zoals het een wijs boek betaamt, maakt de *Panchatantra* nooit de laag-bij-de-grondse vergissing

om geld belangrijk te vinden. Geld moet er wel zijn en in een redelijke hoeveelheid, omdat het niet belangrijk is; en welk verstandig mens zou zich met onbelangrijke dingen willen bezighouden? Steeds weer wijst de *Panchatantra* op de ellende van de armoede en treedt hierover met name in detail in het verhaal van ‘De melancholie van Goud’ in het tweede boek. Het is overbodig te zeggen dat men geen overdaad aan wereldse eigendommen nodig heeft en dat dat zelfs verwerpelijk is, want alleen het gebruik ervan heeft een functie, en niet het bezit.

Nu voor wat betreft de positieve inhoud van *niti*. Aangenomen dat men zich veilig voelt en vrij is van neerdrukkende bezorgdheid, kan vreugde worden geput uit drie bezigheden – van vastberaden, maar wel bedachtzaam gebruik van de actieve vermogens; van het omgaan met gelijkgestemde vrienden; en bovenal van een waardig gebruik van de intelligentie.

Om te beginnen is vastberaden handeling een noodzakelijke voorwaarde om werkelijke vreugde te kunnen ervaren in de mensenwereld. Men dient moeilijkheden niet uit de weg te gaan. Keer op keer wordt erop gewezen: de moeilijkheid en de onschatbare beloning van krachtadig handelen.

Evenveel nadruk wordt er gelegd op het verkrijgen en behouden van verstandige vrienden. Door het hele werk heen wordt ons steeds weer in herinnering gebracht hoe zeldzaam en hoe noodzakelijk het is voortreffelijke vrienden te hebben en wat de onschatbare waarde daarvan is.

Ten slotte is er het gebruik van de intelligentie, dat in zekere zin alle andere dingen omvat. Zonder dat is geen menselijke vreugde mogelijk, niets dat uitgaat boven dierlijk genot. Men moet alle geldige resultaten van geleerd onderzoek tot zijn beschikking hebben, maar toch niet zelf een geleerde zijn.

Men dient over een weelde aan gedetailleerde feiten te beschikken en steeds op zijn hoede te zijn voor de bedrieglijkheid van schijnbare feiten. Men moet begrijpen dat er niets bestaat dat een oordeel kan vervangen en dat er geen grens is aan de beloning voor een oordeel dat op onderscheidingsvermogen berust. Men moet zich steeds bewust zijn van het verleden, maar alleen als het een basis levert voor wijsheid, echter nooit om over schuldgevoelens te broeden.

Dit is *niti*, de harmonieuze ontwikkeling van de vermogens van de mens, een leven waarin zekerheid, welvaart, vastberaden actie, vriendschap en de juiste manier van leren zo met elkaar gecombineerd zijn dat vreugde daarvan het gevolg is. Het is een nobel ideaal, en heel wat smakeloze ambities, heel wat vulgaire leuzen van de moderne tijd worden daardoor beschaamd. En dit nobele ideaal wordt gepresenteerd in een artistieke vorm die een perfecte bekwaamheid te zien geeft, in vijf boeken van wijze en geestige verhalen, waarin dieren meestal de hoofdrol spelen.

Het woord *Panchatantra* betekent de ‘Vijf Boeken’, de Penta-teuch. Ieder van deze vijf boeken staat op zichzelf en bestaat uit een verhaal dat het raamwerk aangeeft met talloze daartussen gevoegde verhalen die, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven, worden verteld door een van de karakters uit het hoofdverhaal.

Het is in oosterse werken een bekende methode om gebruik te maken van een kaderverhaal. Het in Europa meest bekende voorbeeld hiervan is dat van de Vertellingen van Duizend-eneen-nacht. Even karakteristiek is het gebruik van punt dicht door de figuranten van de verschillende vertellingen. Deze verzen worden meestal aangehaald uit de heilige geschriften of uit andere bronnen waaraan autoriteit wordt toegekend en die in hoog aanzien staan. Het zou hetzelfde zijn als de dieren in een of andere Engelse fabel hun doen en laten zouden rechtvaardigen met citaten uit Shakespeare en de Bijbel. Deze wijze verzen bepalen het werkelijke karakter van de *Panchatantra*. De verhalen zijn zeker ook heel bekoorlijk als we ze louter op zichzelf beschouwen, maar het zijn de schoonheid, wijsheid en het vernuft van de verzen, die de *Panchatantra* ver boven het niveau van zelfs de beste verhalenboeken verheft. In de onderhavige versie zijn de verzen en de prozagedeelten overeenkomstig het oorspronkelijke werk weergegeven. De titels van de afzonderlijke verhalen zijn echter toegevoegd door de Engelse vertaler, want in het origineel zijn deze niet aanwezig.

De meeste figuranten zijn dieren, die natuurlijk een tamelijk constant karakter hebben. Zo is de leeuw sterk maar niet erg

slim, de jakhals is sluw, de reiger dom en de kat hypocriet. De dieren vertegenwoordigen hier op veel levendiger en beschaafder wijze dan mensen dat zouden kunnen de aanbevolen levensvisie – een visie die scherpzinnig is en vrij van bedrog en van elke sentimentaliteit; een visie die dwars door de onzin van alle valse idealen heen met een onvergelijkelijk vernuft de bronnen van blijvende vreugde onthult.

*

Voor deze editie van de *Panchatantra* hebben we gekozen om de eerste twee boeken – die over vriendschap handelen – te publiceren. Het eerste boek ('Het verwerven van vrienden') vertelt over de verbroken vriendschap tussen de leeuw Roestbruin en de stier Levendig en er zijn een stuk of dertig tussengevoegde verhalen, waarvan de meeste worden verteld door de twee jakhalzen, Overwinnaar en Kaak. Het tweede boek ('Het verlies van vrienden') heeft als kader het relaas over de vriendschap tussen de kraai, de muis, de schildpad en het hert, waarvan de namen Snel, Goud, Traag en Vlek luiden. Deze fabels laten de onschatbare waarde van vriendschap zien.

INLEIDING

Ene Vishnusharman, die op intelligente wijze
De innerlijke betekenis van alle wereldse wijsheid verzamelt,
Brengt in deze vijf boeken de bekoring samen
Van al zulke boeken die de wereld rijk is.

En dit is hoe het gebeurde.

In het zuiden van het land is een stad genaamd Lust der Maagden. Daar leefde een koning genaamd Onsterfelijke Macht. Hij kende alle boeken die handelen over een wijze levenshouding. Men werd verblind bij de aanblik van zijn voeten die zo geworden waren door de wirwar van lichtstralen van de juwelen in de diademen van de machtige koningen die voor hem geknield hadden. Hij had het hoogste bereikt in alle kunsten die het leven verfraaien. Deze koning had drie zonen. Zij heetten Rijke Macht, Woeste Macht en Eindeloze Macht en zij blonken uit in domheid. Toen het de koning duidelijk werd dat zij een hekel hadden aan leren, riep hij zijn raadgevers bijeen en zei: 'Heren, u weet dat mijn zonen die zo'n hekel hebben aan studeren, de waarde daarvan niet onderkennen. Zo bezien brengt mijn koninkrijk mij geen geluk, ook al is het uiterlijk ontdaan van alle perikelen. Want er is wijsheid in het spreekwoord:

Van zonen die ongeboren zijn of dood of dwaas,
Zijn de eerste twee nog niet het ergste:
Ongetwijfeld veroorzaken deze een tijdelijk leed;
Maar de dwazen doen dat een leven lang.

En ook:

Voor welk goed doel kan een koe
Die geen kalf voortbrengt en geen melk geeft worden aange-
wend?

Of waarom zou men een zoon verwekken die een ongehoorzame ezel blijkt te zijn?

Daarom moet er een plan verzonnen worden om hun intelligentie te doen ontwaken.’

En de raadgevers antwoordden de een na de ander: ‘O, koning, eerst moet men twaalf jaar lang grammatica studeren. Als men deze enigszins onder de knie heeft begint men vervolgens aan de boeken over religie en het praktische leven. Aldus wordt de intelligentie gewekt.’

Maar een van hen, een raadgever genaamd Scherpzinnig zei: ‘O, koning, de levensduur is beperkt en het neemt veel tijd voor men de taalwetenschappen meester is. Laten we daarom een kortere manier uitdenken om hun intelligentie te wekken. Er is een spreekwoord dat zegt:

Omdat taalwetenschap geen doel is op zichzelf
En het leven kort en vol obstakels,
Is het beter hen de hoofdzaken goed te leren,
Net zoals ganzen melk uit water kunnen scheiden.

Niet ver hiervandaan woont een brahmaan genaamd Vishnusharman, die een reputatie heeft wegens zijn kennis van talloze wetenschappen. Vertrouw de prinsen aan hem toe. Hij zal zeker in een mum van tijd hun intelligentie kunnen stimuleren.’

Toen de koning dit gehoord had, liet hij Vishnusharman bij zich komen en zei: ‘Eerwaarde, u moet mij een dienst bewijzen door deze prinsen tot onvergelykelijke meesters in de kunst van het praktische leven te maken. Als beloning schenk ik u dan honderd stukken land.’

En Vishnusharman antwoordde de koning: ‘O koning, luister. Ik vertel u de onverhulde waarheid. Ik ben niet het soort man dat goed onderwijs verkoopt voor honderd stukken land. Maar als het mij niet lukt om de jongens binnen zes maanden een intelligente levenswijze bij te brengen, ben ik bereid mijn naam op te geven. Laten we het in het kort zo afspreken. Luister naar mijn leeuwengebrul. Mijn bluf komt niet voort uit geldzucht. Bovendien heb ik niets aan geld. Ik ben tachtig en elk zintuig-

lijk genoeg heeft zijn charme voor mij verloren. Maar opdat aan uw verzoek kan worden voldaan zal ik mij sportief tonen inzake artistieke aangelegenheden. Noteer de datum. Als het mij niet lukt uw zonen binnen zes maanden in onvergelijkelijke meesters in de kunst van de intelligente levenswandel te veranderen is Zijne Majesteit gerechtigd mij zijn majesteitlijke blote kont te tonen.'

Toen de koning in het bijzijn van zijn raadgevers naar dit hoogst onconventionele aanbod van de brahmaan geluisterd had, was hij vervuld van verwondering en hij vertrouwde de prinsen aan hem toe. De koning voelde zich uiterst tevreden.

Inmiddels nam Vishnusharman de jongens met zich mee naar huis en liet hen vijf boeken die hij zelf samenstelde uit het hoofd leren. De boeken noemde hij respectievelijk: (I) 'Het verlies van vrienden', (II) 'Het verwerven van vrienden', (III) 'Kraaien en uilen', (IV) 'Het verlies van wat men gewonnen heeft', (V) 'Ondoordachte handelingen'.

De prinsen leerden de vijf boeken uit hun hoofd en binnen zes maanden voldeden zij aan hetgeen was afgesproken. Sindsdien is dit werk over de kunst van de intelligente levenswijze, genaamd de *Panchatantra*, of de 'Vijf Boeken', de hele wereld over gereisd met het doel de intelligentie van jonge mensen wakker te schudden. Om de zaak samen te vatten:

Wie dit werk uit zijn hoofd leert,
Of er door de vertelkunst mee bekend raakt,
Diens leven zal nooit bezoedeld worden
Door een droeve nederlaag,
Al heeft hij de koning van de hemel tot vijand.

BOEK 1

Het verlies van vrienden

Hier begint dan het eerste boek, getiteld ‘Het verlies van vrienden’. Het eerste vers luidt:

De leeuw in het bos en de stier
Waren in hechte vriendschap met elkaar verbonden:
De jakhals echter vervreemde de vrienden van elkaar
Ter wille van zijn hebzuchtige en kwaadaardige doeleinden.

En nu volgt hoe dat gebeurde.

In het zuiden van het land lag een stad die Lust der Maagden heette. De stad stak die van de koning van de hemel naar de kroon en was zo weelderig voorzien van het beste van alles, dat het leek alsof hij het centrale juweel in het diadeem van de aarde moest voorstellen. De omtrek ervan leek op die van de top van de berg Kailas. De poorten van de stad en de paleizen waren volgestouwd met machines, raketwapens en strijdagens van allerlei typen. Het middelste portaal ervan was zo massief als de berg Indrakila en vergrendeld met balk en bout en voorzien van paneel en boog, alles even groot en indrukwekkend en solide. Aan ruime pleinen en wegkruisingen verhieven zich talloze massieve tempels. De stad als geheel was omringd door grachten, en door muren die deden denken aan de hoog oprijzende Himalaya.

In de stad woonde een koopmanszoon genaamd Toename. Hij bezat zowel een heleboel deugden als een heleboel geld, wat het resultaat was van de opeenhoping van verdienste in vroegere levens.

Eens in het holst van de nacht lag hij na te denken en kwam tot de volgende conclusies: Zelfs een overdadige hoeveelheid weelde zakt als een hoop vuil in elkaar als ervan wordt afgenomen.

Een klein beetje echter groeit als een mierenhoop als er aan wordt toegevoegd. Dus, zelfs als er geld in overvloed is, is het zaak dat er meer komt. Nog onverdiende rijkdommen moeten worden verdiend. Wat eenmaal verdiend is, behoort bewaakt te worden. Wat bewaakt wordt, dient te worden vergroot door behoedzame investering. Geld heeft zelfs als het op een alledaagse manier verkregen wordt de neiging in een oogwenk te verdwijnen, want er zijn nu eenmaal heel wat hindernissen. Geld dat niet wordt gebruikt als de gelegenheid zich voordoet, is hetzelfde als het niet te bezitten. Daarom moet bezit aan geld als men dat eenmaal heeft, worden bewaakt, vergroot en gebruikt. Zoals het spreekwoord zegt:

Laat het geld dat men heeft verdiend vloeien;
Maar bewaar het toch op een veilige plaats:
Het overvloedig water in een bad
Moet een plek zoeken waar het kan overstromen.

Wilde olifanten worden door tamme gevangen;
En zo is het ook met kapitaal:
In zaken is er geen uitzicht voor een bedelaar:
Voor hem is ijdele hoop de enige handelswaar;

Wie er niet in slaagt zijn lotsbestemming te benutten
Voor vreugde nu of in de toekomst,
Is slechts dom en aan zijn rijkdommen gekluisterd;
Hij bewaakt ze slechts voor zijn meerderen.

Na deze overwegingen zocht hij zijn koopwaar bij elkaar en begaf zich op weg naar de stad Mathura, vergezeld van zijn dienaren en nadat hij zijn ouders vaarwel had gezegd toen de sterren en de maan gunstig stonden, vertrok hij onder begeleiding van zijn familie en vrienden, voorgegaan door schelphoorngeschal en tromgeroffel. Bij de eerste rivier verzocht hij zijn vrienden en familieleden terug te gaan en hij vervolgde zijn weg. Om het juk te torsen had hij de beschikking over twee stieren, en allebei droegen zij tekens die geluk voorspelden. Hun namen waren Vreugdevol en Levendig; ze zagen eruit als twee

witte wolken en om hun borst hing een rij van gouden bellen. Spoedig bereikte hij het bos, dat er lieflijk uitzag met zijn grislea's, acacia's, dhaks en salbomen, die samen met andere prachtige boomsoorten een dicht woud vormden; een bos dat angst inboezemde met zijn olifanten, wilde ossen, buffels, herten, wilde runderen, zwijnen, tijgers, luipaarden en beren; waarin water in overvloed aanwezig was, dat werd aangevoerd vanaf de berghellingen en rijk was voorzien van grotten en dichte struwelen.

Hier kreeg de stier Levendig een ongeluk, en dat kwam enerzijds door het al te grote gewicht van de wagen, anderzijds doordat zijn ene poot wegzakte in de modder die ontstaan was door het ver weg sproeiende water van een waterval. Op die plek brak op een of andere manier het juk doormidden en de stier zonk weg in de modder. Toen de drijver zag wat er gebeurde, sprong hij geagiteerd van de wagen af, rende naar de koopmanszoon en boog zich nederig en zei: 'O heer! Levendig was oververmoeid van de reis en is in de modder gezakt.'

De koopmanszoon voelde zich diep verslagen toen hij dat hoorde. Hij onderbrak de tocht voor vijf nachten, maar toen de arme stier niet herstelde, liet hij een paar verzorgers en een hoeveelheid veevoer achter en zei: 'Jullie moeten me later achterna komen en Levendig meebrengen, als hij tenminste nog leeft. Als hij doodgaat moeten jullie meteen komen na het toedienen van de laatste sacramenten.' Nadat hij die instructies had gegeven ging hij verder op weg naar zijn bestemming.

De volgende dag vertrokken de mannen, die bang waren in het bos, eveneens en logen tegen hun meester. 'De arme Levendig is gestorven', zeiden ze, 'en we hebben hem de laatste sacramenten toegediend met vuur en alles wat daar bij hoort.' En de koopmanszoon, die zich een ogenblik bedroefd voelde, voerde uit dankbaarheid een ceremonie uit met een ritueel voor de overledene en vervolgde verder zijn reis naar Mathura zonder hindernissen.

Inmiddels strompelde Levendig, in wiens lot het bepaald lag dat hij verder zou leven, poot voor poot naar de oever van de Yamuna en zijn lichaam won hernieuwde kracht uit de mistfontein van de waterval. Daar graasde hij naar hartenlust van de smarag-

den puntjes van de grassprietten en na een paar dagen was hij net zo dik als de stier van Shiva, zijn bult rechtop, en vol energie. Iedere dag spietste hij met zijn horens termietenheuvels open en hij danste in het rond als een olifant.

Maar op een dag verscheen er een leeuw genaamd Roestbruin met een gevolg van allerlei dieren aan de oever van de Yamuna om water te drinken. Daar hoorde hij Levendigs ontzaglijke geloei. Dat geluid baarde hem uitermate veel zorg, maar hij verborg zijn innerlijke gevoelens terwijl hij zijn gezelschap opstelde onder een enorme banyanboom in de formatie die men de Cirkel van Vier noemt.

De indeling van de Cirkel van Vier is als volgt: (1) de leeuw, (2) de lijfwacht van de leeuw, (3) de ondergeschikten, (4) de slaven. In alle steden, hoofdsteden, dorpen, gehuchten, markten, nederzettingen, grensposten, landeenheden, kloosters en gemeenschappen trof men precies één figuur die de leeuwenpost innam. Relatief weinigen behoorden tot de lijfwachten. De ondergeschikten vormden de grote massa en de slaven dienden in de buitenwijken. De drie maatschappelijke klassen waren ieder weer onderverdeeld in hoog, middel en laag.

Roestbruin nu, genoot met zijn raadgevers en intieme vrienden een koningschap van de volgende geaardheid. Hoewel de gebruikelijke praal van parasol, vliegenmepper, waaier, een rijtuig en amoreus gedoe hem ontbraken, werd zijn koninklijke status hooggehouden door louter trots in het bewustzijn van zijn onaangetaste moed. Hij spreidde een ongetemde hooghartigheid tentoon en hij vloede over van zelfwaardering. Hij gaf blijk van een aangeboren ijver in het verwerven van ongebreidelde macht die geen concurrentie duldt. Hij wou niets hebben van onderdanig gepraat; dat liet hij over aan degenen die van dat soort dingen hielden. Hij vervulde zijn taak door middel van ongeduld, gramschap, haast en arrogantie. Zijn mannelijk doel was angstloosheid, minachting voor vleierij, onbekendheid met elke vorm van onderdanigheid, en onbevreesdheid. Hij hield niet van geflikflooï, maar schitterde in het vertrouwen dat hij had in ondernemingslust, moed en waardigheid. Hij was onafhankelijk, onthecht en vrij van zelfzuchtige besognes. Het plezier waarmee hij anderen hielp was de manier waarop hij de belo-

ning van zo'n mannelijke houding tot uitdrukking bracht. Hij was onverslagen, spreidde ongedwongenheid tentoon en laaghartigheid kende hij niet. Aan het uitwerken van een verdedigingsstrategie besteedde hij totaal geen aandacht. Hij hield geen notitie bij van zijn inkomsten en uitgaven. Gekonkel en opportunisme waren hem onbekend, maar hij was kregel door de energie die het resultaat was van zijn verhevenheid van geest. Hij verspilde geen tijd aan overwegingen betreffende de zes politieke strategieën, noch aan het vergaren van wapens en juwelen. Hij had een buitengewone honger naar macht, maakte nooit gebruik van uitvluchten en was nooit het slachtoffer van verdenkingen. Hij sloeg geen acht op vrouwen of mensen die hinderlagen probeerden te leggen, ongeacht hun tranen of gegil. Hij was onberispelijk. Hij had geen kunstmatige training in het gebruik van wapens gehad, maar stelde nooit teleur. Hij vond zelf voldoende voedsel en onderdak zonder daarvoor afhankelijk te zijn van dienaren. Hij was op geen enkele wijze bang zich in onbekende bossen te begeven en kende geen ongerustheid. Hij hield de kop omhoog. Zoals het spreekwoord luidt:

De leeuw heeft in het bos
Opschik nodig noch onderwijs,
Maar slechts eenzame macht en trots;
En al wat zijn onderdanen zingen
Zijn de woorden: 'O, Koning! O, Koning!'
En niets anders.

En ook:

Voor de inhuldiging van een leeuw
Zijn zalving en plechtigheid niet nodig;
Zijn heldendaden brengen hem fortuin.
De natuur zelf kroont hem tot koning.

De olifant is vlees voor de leeuw,
Met zoete druppels bloed;
Hoewel, als er gebrek daaraan zou zijn
Eet hij toch geen gras.